

DE A A P E N T A B A K.

De traditionele Moriaan had in de achttiende en negentiende eeuw een geducht konkurrent als blikvanger en dat was de aap. Hij werd veel gebruikt op uithangtekens en tabakszakjes. Zelfs in onze eeuw wordt hij nog in verband gebracht met het roken, denkend aan het gezegde als men jongeren ziet roken: "mooi weer, de apen roken".

Terugkerend naar voorbije eeuwen een paar voorbeelden overgenomen uit het boek: " uithangtekens van J.van Lennep en J ter Gouw 1868.

Op een uithangbord in de Anjelierenstraat te Amsterdam stond aan de ene zijde een aap en aan de andere zijde een uil, beide met een pijp in de bek, daaronder dit rijmpje:

*Sijt gij met weelde of wee belaaën
Denk dat die beide als rook vergaen.*

Op de deur van een tabakswinkel in Hoorn stond " Het Aapje met de Kraag", en daaronder het vers:

*Gij Burgers en Boeren en wilt niet voorbijgaan
Want hier vint gij den oprechten welriekende Nicoriaan,
Die alle flegmatieke humeuren doet opdroogen,
Sij is goet voor een druipende neus en loopende oogen.
Komt maar in, vrienden, hier heb je hagendevelt,
Een pijp vooraf voor niet, en veel voor je gelt.
Sij zelje deurwarmen van agteren naar voren,
En kruipen door je neusgat en beide jou ooren.
Hebje wat van doen, volg dit briefje maar, en vraag,
Na Joris Muishond, in 't Aapje met de kraag.*

Dit vers werd ook op tabakszakjes gebruikt.

Elders lezen wij: Een Moriaan met gestopte pijp in de mond, betiteld als Rookend Moortje,- of wel een boer of een aap, die een pijp scheen te rooken,- geplaatst boven de deur of in 't venster, strekten soms nog tot een extra cieraad van den tabakswinkel.

Het in de negentiende eeuw beroemde aapjessnuif geeft aan hoe populair de aap ook toen was.

Leen van den Berg.

L I T E R A T U U R

NIEUWE BOEKEN.

Clay Tobacco Pipes from Excavations in Lincoln 1970-74
door Jenny E. Mann
Lincoln Archeological Trust
Monograph Series Volume XV-1
1977, 60 blz.waarvan 33 met afbeeldingen, prijs + 4 pond.

De bedoeling van deze studie was om, net als voor andere delen van Engeland was gebeurd, enig licht te werpen op de lokale pijpenindustrie in Lincoln(shire) en bovendien de ontwikkeling van een specifieke Lincolnshire stijl aan te geven.

Pas in de tweede helft van de 17e eeuw wordt melding gemaakt van pijpmakers in Lincoln. Ondanks het toenemend gebruik van snuiftabak groeide het aantal pijpmakers van 15 in de periode 1700-1750 tot 21 tussen 1750-1800 om weer terug te vallen van 15 in de eerste helft van de 19e eeuw tot 6 in de periode 1850-1900, een voor Nederland ook geen onbekend gegeven.